

DATE DESPRE CARTEA ROMÂNEASCĂ VECHĂ DIN MARAMUREȘ

Cartea tipărită și manuscrisă din bisericile Maramureșului a atras atenția istoricilor culturii noastre vechi încă de la începutul secolului, când Nicolae Iorga valorifica o parte însemnată din zestrea transilvăneană de cărți românești vechi în ale sale *Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene* (1906). Datorită îndemnurilor marelui istoric, preocupările maramureșanului Ioan Birlea s-au materializat în lucrarea rămasă clasică despre *Insemnările din bisericile Maramureșului* (1909). Cu timpul, acestor preocupări se vor asocia altele, e adevărat de valoare mai redusă, legate de numele lui Gh. Bran¹, Aurel Socolan² și Sofron Vlad³, la care s-ar cuveni adăugate diversele contribuții privind aspecte dispartate din trecutul culturii Maramureșului.

Bogatelor date oferite de lucrările menționate dorim să le alăturăm altele noi, în mare parte inedite, datorate valorificării unui număr de 94 de inventare bisericesti, întocmite, între 1857—1942, pentru 78 de localități maramureșene și 81 de biserici existente în acestea.

Considerații asupra valorii acestor inventare și precizări asupra modalităților adoptate pentru prelucrarea lor, am prezentat cu alt prilej⁴, în continuare mărginindu-ne la prelucrarea celor 94 de inventare.

I. APȘA DE JOS, azi în U.R.S.S., beneficiul de jos, 4 octombrie 1912: *Apostol, Catavasier, Minei, Molitvelnic, Octoih mic, Penticostar, Strastnic și Triod*, toate tipărite la Blaj și Sibiu¹; *Evanghelie*, Blaj, 1776; *Evanghelie*, Blaj, 1861 și *Liturgier*, Sibiu, 1798 (Arhivele Statului Cluj, Fond Episcopia gr. cat. Cluj—Gherla, Doc. nr. 9773/1912. În continuare, deoarece întreg materialul provine din același fond arhivistic, precizăm în paranteze doar numărul și anul documentului).

1. Ioan Birlea, *Insemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909, p. 1—2 consemnează la biserica din Josani a Apșei de Jos următoarele tipăriri: *Antologhion*, Rîmnic, 1737; *Apostol*, Blaj, 1802; *Catavasier*, Blaj, 1824; *Evanghelie*, Blaj, 1776; *Evanghelie*, Blaj, 1817; *Liturgier*, Sibiu, 1798; *Octoih*, Blaj, 1792; *Penticostar*, Sibiu, 1805 și *Triod*, Blaj, 1800. Mai tirziu, Gh. Bran (*Rarități bibliografice în bisericile maramureșene*, în *Graiul Maramureșului*, IV, 1935, nr. 94, p. 3) semnală existența a două noi cărți: *Minologhion*, Blaj, 1781 și *Penticostar*, Blaj, 1768.

¹ *Rarități bibliografice în bisericile maramureșene*, în *Graiul Maramureșului*, IV(1935), nr. 94, p. 3.

² *Circulația cărții vechi românești în nord-vestul Transilvaniei*, în *Marmația*, I(1969), p. 29—32 și *Circulația în Maramureș a cărților românești tipărite în Moldova pînă la 1850*, în *Marmația*, II(1971), p. 144—152.

³ *Prezența cărții rimnicene din secolul al XVIII-lea în Transilvania și Banat*, în *Mitropolia Ardealului*, XXIV(1979), nr. 4—6, p. 319—346.

⁴ Avram Andea, Susana Andea, *Date despre cartea românească veche din județul Satu Mare*, în *StCom Satu Mare*, V—VI(1981—1982), p. 211—222.

II. ARIEȘU DE PĂDURE, 31 ianuarie 1859: *Apostol*, Blaj, 1814; *Catavasier*, Buda, 1818; *Cazanie*, „bătrână, veche, necetivere“, scrisă cu mîna în românește: *Evanghelie*, Blaj, 1765; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Liturghier*, București, 1729; *Mino-loghion*, Blaj, 1838; *Molitvelnic*, vechi, rău; *Molitvelnic*, Sibiu, 1833; *Octoih*, vechi, rău; *Octoih*, Tîrgoviște, 1712; *Penticostar*, Sibiu, 1841; *Strastnic*, Buda, 1816 legat împreună cu *Triodul*, Buda, 1816 (3328/1859).

III. ASUAJU DE JOS, 23 martie 1917: *Apostol*, chirilice; *Apostol*, latine; *Evanghelie*, Blaj, chirilice; *Evanghelie*, Blaj, 1900; *Evhologhion*; *Liturghier*, Blaj, 1905; *Octoih mare*; *Octoih mic*; *Orologhion*; *Penticostar*; *Strastnic* și *Triod* (1597/1917).

IV. BĂSEȘTI, 28 februarie 1916: *Evanghelie*, în șapte limbi; *Evanghelie*, latine; *Evhologhion*, chirilice; *Penticostar* (2907/1916)¹.

1. N. Iorga, în *Scrisori și inscripții ardelenе și maramureșene*, II, București, 1906, p. 44—46 consemnează cărțile: *Apostol*, 1784; *Evanghelie* 1776; *Liturghier*, 1775; *Minei*; *Molitvelnic*, 1741; *Octoih*; *Octoih mic* de sec. 18; *Penticostar*, 1808; *Strastnic* de sec. 18 și *Triod*, 1771. În anul 1910 cantorul avea un exemplar din *Cazania* lui Varlaam (cf. Florian Dudaș, *Cartea veche românească în Bihor*. Sec. XVI—XVII, Oradea, 1977, p. 52—53).

V. BERCHEZOAIA, 24 decembrie 1858: *Apostol*, București, 1747¹; *Carte de învățături creștinești*, Blaj, 1806²; *Catavasier*, București, fără an; *Cazanie*, București, 1748¹; *Evanghelie*, Blaj, 1776; *Evanghelie*, Blaj, 1776, „dată la poporu din Gaura“ (Valea Chioarului); *Liturghier*, Blaj, 1756; *Minologhion*, Blaj, 175...³; *Molitvelnic*, București, 1729; *Octoih*, București, 1742¹; *Orologhion* (Ceaslov), Blaj, 1850; *Prasnicar*, scris cu mîna; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, Blaj, 1771 (Diverse 2/1858).

1. Lipsă în *Bibliografia românească veche* (BRV) și la Daniela Poenaru, *Contribuții la bibliografia românească veche* (CBRV). Existența, la anii menționați, a unor ediții de Rîmnic ne face să credem că preotul a trecut greșit în inventar Bucureștiul drept loc de tipărire.

2. De Ioan Bob.

3. Dacă aceste prime trei slove-cifre sînt corect citite de preot, înseamnă că avem ediția din 1751 (BRV, IV/71).

VI. BERINȚA, 9 mai 1915: *Apostol*, Blaj, 1802; *Evanghelie*, veche, legată în piele galbenă; *Evhologhion*, vechi; *Evhologhion*, Blaj; *Liturghier*, vechi; *Minei*, vechi; *Octoih mare*, stricat; *Octoih mic*, Blaj; *Psaltire*, Sibiu, 1857; *Strastnic*, Blaj, 1771¹ (6043/1916).

1. Lipsă în BRV și CBRV. Probabil este ediția din 1773, preotul citind greșit cifra unităților.

VII. BISERICA ALBĂ, azi în U.R.S.S., 30 ianuarie 1867: *Apostol*; *Catavasier*; *Evanghelie*; *Evanghelie*, învelită în argint de Demetriu Kökenyesdi; *Evhologhion*; *Liturghier*; *Minei*; *Octoih*; *Orologhion*; *Penticostar*; *Psaltire*; *S. Scriptură. Testamentul Nou și Vechi*; *Strastnic*; *Triod* și un „antemis cu inscripție rusească“ (392/1867)¹.

1. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 27—28 dă următoarele cărți: *Apostol*, Blaj, 1766; *Ceaslov*, Tîrgoviște, 1715; *Catavasier*, Rădăuți, 1744; *Evanghelie*, Blaj, 1776; *Mino-loghion*, Blaj, 1781; *Octoih*, Blaj, 1783; *Penticostar*, fără foaia de titlu; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, fără foaia de titlu.

VIII. BOGDAN VODĂ (Cuhea), 13 mai 1917: *Apostol*, chirilice; *Evanghelie*, chirilice; *Evanghelie*, latine; *Evhologhion*, chirilice; *Evhologhion*, latine; *Minei*, chirilice; *Octoih*, chirilice; *Strastnic*, chirilice și *Triod*, chirilice (2520/1917)¹.

1. N. Iorga, *op. cit.*, II, p. 83 înregistrează, după o notiță de la I. Mihály din Sighet, existența unei copii a *Evangheliei* lui Șerban Cantacuzino. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 82—85 consemnează un *Antologhion*, fără titlu; *Antologhion slavon*, fără titlu; *Apostol*, fără titlu (însemnare 1791); *Catavasier*, Blaj, 1762; *Ceaslov*, Blaj, 1766; *Evanghelie*, București, 1760; *Evanghelie rusească*, fără titlu; *Evanghelie rusească*, 1636; *Evhologhion*, fără titlu (însemnare 1774); *Liturghier*, Iași, 1759; *Octoih*, Rîmnic, 1750; *Octoih rusesc*, manuscris; *Octoih slavon*, manuscris; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Polustav*, Blaj, 1793; *Psaltire*, Sibiu, 1847; *Strastnic*, Blaj, 1773; *Triod* 1664 și *Triod*, Blaj, 1771. Atanasie Popa, în *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal* (în *ACMIT*, 1930—1931, p. 227) consemnează: *Apostol*, 1710—1720; *Catavasier mic*, 1762; *Ceaslov*, 1802; *Ceaslov*, Blaj, 1766; *Minei mare*, Blaj, de pe la 1780; *Octoih*, 1746; *Octoih*, Rîmnic, 1742; *Penticostar*, Blaj, 1768 și *Triod*, Blaj, 1771. Deosebit de aceștia, Gh. Bran, *op. cit.*, reține existența la Cuhea a unui *Apostol* de Blaj (1767).

IX. BORȘA DE JOS, 24 ianuarie 1860: *Catavasier*, *Epistolațic*, 1683¹; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, nou; *Liturghier*, vechi; *Minologhion*; *Minologhion*, 1781²; *Octoih*; *Orologhion*, Rădăuți, 1745; *Noul Testament*³; *Penticostar*, Iași, 1783⁴; *Propovedaniile claimiene*; *Strastnic*; *Triod* și *Ucitelnă*⁵ (Diverse 1860)⁶.

1. *Apostol*.

2. Blaj.

3. Posibil ediția de la Bălgrad (1648). Exemplar neînregistrat atât de Ioan Bîrlea, cât și de Aurel Socolan.

4. Lipsă în BRV și CBRV. Ediții de Iași, pînă la 1831, ale *Penticostarului* se cunosc din anii 1753 (BRV, II/123—120) și 1800 (BRV, II/420). Dacă anul este greșit, prin confuzia posibilă în lectura slovei-cifre a zecilor, exemplarul de față poate data din 1753.

5. Adică *Cazanie*, probabil a lui Varlaam (vezi Ioan Bîrlea).

6. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 28—34 consemnează: *Apostol*, 1683; *Apostol*, Blaj, 1878; *Apostol manuscris*; *Catavasier*, Blaj, 1793; *Cazania* lui Varlaam; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Evanghelie*, București, 1742; *Evanghelie manuscrisă*; *Evhologhion*, fără titlu (însemnare 1771); *Minologhion*, Blaj, 1781; *Octoih*, București, 1746; *Octoih*, Buda, 1846; *Octoih slavon*, manuscris; *Penticostar*, fără titlu (însemnare 1769); *Penticostar*, Blaj, 1808; *Penticostar slavo-român*, Buzău, 7272 (de fapt 1701); *Strastnic*, fără titlu; *Triod*, București, 1747 și *Triod slavon*, manuscris.

X. BORȘA DE SUS, 24 ianuarie 1860. În biserica zidită la 1723 sînt inventariate: *Biblia*, Blaj, 1795; *Carte de învățătură* de Petru Maior¹; *Catavasier*; *Epistolar*, Blaj, 1767²; *Evanghelie*, Blaj, 1776; 2 *Liturghiere*, vechi; *Liturghier*, Sibiu, 1849; *Minei*, Blaj, 1781; *Molitvelnic*, Iași, 1749; *Molitvelnic*, Rîmnic, 1783³; *Molitvelnic*, Sibiu, 1849; *Octoih*, Blaj, 1760; *Octoih mare*, Buda, 1846; *Octoih mare*, Rîmnic, 1750; *Penticostar*, București, 1743; *Polostav mare*, Rădăuți, 1745; *Pravila* (*In canonicum*...); *Psaltire*, Iași, 1743; *Strastnic cu cartea patimilor*; *Ucitelnă*, 1643⁴ și *Triod*, Iași, 1747 (Diverse 1860)⁵.

1. *Didahii adecă învățături pentru creșterea fiilor*, Buda, 1809.

2. *Apostol*, Blaj, 1766 (BRV, II/172).

3. Lipsă în BRV și CBRV. Dacă anul este greșit, prin confuzia posibilă în

lectura slovei-cifre a zecilor, exemplarul de față poate data din 1793, de când avem o ediție de Rîmnic (BRV, II/355).

4. *Cazania* lui Varlaam.

5. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 35—45 dă pentru biserica din sus (de piatră) următoarele cărți: *Antologhion slavon*, 1638; *Apostol*, Blaj, 1766; *Biblia* lui Bob, 1795; *Cazanie*, Iași, 1643; *Cazanie slavonă*, manuscrisă; *Ceaslov Rădăuți*, 1745; *Chiriacodromion*, Bălgrad, 1699; *Evanghelie slavonă* din Galiția, 1622; *Evhologhion*, Blaj, 1789; *Liturghier*, fără titlu; *Liturghier slavon*, fără titlu; *Minologhion*, Blaj, 1781; *Minologhion*, Blaj, 1838; *Minei slavon*, manuscris; *Octoih*, Blaj, 1760; *Octoih*, Rîmnic, 1750; *Octoih mare*, Buda, 1846; *Penticostar*, București, 1743; *Psaltire*, Iași, 1743; *Triod*, Iași, 1747 și *Triod rusesc*, 1699.

Inventarul din 19 decembrie 1909 consemnează: *Apostol*, Blaj, 1767; *Biblia*, Blaj, 1795; *Catavasier*, 1287¹; *Cazanie*, Bălgrad, 1790²; 3 *Liturghiere*, Sibiu, 1798³; *Minei*, Blaj, 1781; *Minei*, Blaj, 1838; 2 *Molitvelnice*, Iași, 1759⁴; *Molitvelnic*, Iași, 1789⁵; *Octoih*, Blaj, 1760; *Octoih*, Blaj, 1750⁶; *Octoih*, Buda, 1746⁷; *Orologhion*, Rădăuți, 1745; *Penticostar*, Rădăuți, 1757⁸; *Pravilă*; *Psaltire* și *Triod*, Iași, 1747 (3379/1910).

1. Anul este evident greșit, lectura sa fiind dificilă și în 1860, dovadă că preotul s-a mulțumit cu simpla consemnare a cărții. Aceasta pare să fie datată exclusiv prin stilul bizantin. Ediții românești ale *Catavasierului*, date numai prin anul de la facerea lumii, se cunosc de la: București, 1742 (BRV, II/56—57); Rădăuți, 1744 (BRV, II/79); Rîmnic, 1747 (BRV, II/96—98) și tot Rîmnic, 1750 (BRV, II/112). Dintre slovele-cifre privitoare la zecile și unitățile celor patru ani posibilitatea cea mai probabilă a lecturii greșite drept an 1287 este raportabilă la ediția de la Rădăuți. Astfel identificarea ar fi concordantă cu prezența la aceeași biserică a *Ceaslovului* (1745), ambele cărți posibil achiziționate la aceeași dată. Evident, nu sînt excluse nici celelalte posibilități de identificare.

2. Corect 1699.

3. Preotul se pare că a trecut și alte *Liturghiere* incomplete sub datele acestuia, posibil cele două consemnate de Ioan Birlea.

4. Corect 1749, după cum apare și în inventarul din 1860. Probabil preotul a trecut sub această poziție din inventar și exemplarul de Sibiu.

5. Corect Blajul ca loc de tipărire, preotul, inventariind cartea după cea de Iași, a scris greșit aceeași localitate.

6. Corect Rîmnic, conform inventarului din 1860.

7. 1846, conform inventarului din 1860.

8. Lipsă în BRV și CBRV. Inventarul din 1860 și Ioan Birlea înregistrează un *Penticostar* de București (1743). Inexactitățile de localizare și datare provin din neatenția preotului, care, inventariind cartea după *Ceaslovul* de Rădăuți, a trecut aceeași localitate și totodată a citit greșit slovele-cifre ale zecilor și unităților.

XI. BOTIZA, 5 februarie 1913: *Apostol*; *Evanghelie*, Blaj, 1765; *Evanghelie*, Blaj, latine; *Evanghelie*, 1797¹; 2 *Evhologhioane*; *Octoih mare*; *Octoih mic*; *Penticostar*; *Psaltire*; *Scriptură*² și 2 *Strastnice* (9043/1913)³.

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. Posibilă de Blaj, cf. Avram Andea, *Cîteva date despre răsbindirea operii lui Samuil Micu și Petru Maior în Transilvania*, în *Studia*, Series historia, XXVII (1982), p. 32—46.

3. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 45—48 consemnează cărțile: *Antologhion*, București, 1782; *Apostol*, Blaj, 1766; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Ceaslov*, Iași, 1777; *Chiriacodromion*, Bălgrad, 1699; *Evanghelie*, Blaj, 1766; *Liturghier*, fără titlu (însemnare 1750); *Octoih*, Blaj, 1760; *Penticostar*, București, 1747; *Polustav*, Blaj, 1793; *Psaltire*, Blaj, 1780; *Strastnic*, Blaj, 1817; *Strastnic*, fără titlu (însemnare 1789) și *Triod*, Blaj, 1771.

XII. BREBENI, 17 mai 1857: *Apostol*, Blaj, 1767; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Cazanie*, București, 1732; *Ceaslov*, Blaj, 1793; *Evanghelie*, Snagov, 1697; *Liturghier*, Blaj, 1804¹; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Minei*, Blaj, 1781; 2 *Molitvelnice*, București, 1729²; *Octoih mare*, Rîmnic, 1750; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Propovedanie*, Blaj, 1784³; *Psaltire*, București, 1757⁴; *Strastnic*, Blaj, 1753 și *Triod*, Blaj, 1771 (1253/1857).

1. Probabil 1807.

2. Posibil ca unul din exemplare să fie diferit, de obicei incomplet, dar comasat de preot cu cel ale cărui date îi sînt cunoscute.

3. A lui Samuil Micu.

4. Lipsă în BRV și CBRV. Dacă preotul a citit greșit slova-cifră a unităților, atunci putem avea una din edițiile de București apărute în anii 1754 (BRV, II 126), 1756 (BRV, II/135) sau 1758 (BRV, II/143).

Inventarul din 28 decembrie 1907: *Apostol*, chirilice; *Catavasier*, chirilice; *Cazanie*, chirilice; *Ceaslov*, chirilice; *Evanghelie*, 1844; *Liturghier*, 1870; *Liturghier*, Blaj, latine; *Minei*; *Molitvelnic*, chirilice; *Octoih mare*, chirilice; *Penticostar*; *Psaltire*, chirilice; *Strastnic*, chirilice și *Triod*, chirilice (1691/1908).

Inventarul din 18 martie 1915: *Apostol*, chirilice; *Catavasier*; *Cazanie*; *Ceaslov*, chirilice; *Evanghelie*; *Liturghier*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Minei*, chirilice; *Octoih*, chirilice; *Penticostar*, chirilice; *Psaltire*; *Strastnic*, chirilice și *Triod*, chirilice (6174/1915).

XIII. BUCIUMI, 31 decembrie 1858: *Apostol*, Blaj, 1802; *Catavasier*, Blaj, 1777; *Cazanie*, București, 1768; *Evanghelie*, București, 1723; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Minei*, 2 vol., f.a.; *Molitvelnic*, „de Brașov de Nikulaj Gliki la 1791”¹; *Octoih*, Blaj, 1770; *Penticostar*, Sibiu, 1805; *Strastnic*, 7234, Mitropolia Ungrovlahiei² și *Triod*, Blaj, 1771 (Diverse 2 1858).

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. București, 1726 (CBRV/17).

XIV. BUTEASA, 25 decembrie 1858: *Apostol*, Blaj, 1783¹; *Catavasier*, Blaj, 1752¹; *Cazanie*, Bălgrad, 1813²; *Evanghelie*, Blaj, 1783¹; *Liturghier*, fără an; *Mărgăritu*, București, 1758³; *Minologhion*, Rîmnic, 1712¹; *Molitvelnic*, Blaj, 1775¹; *Molitvelnic*, Sibiu, 1835; *Octoih*, fără an; *Orologhion* sau *Ceaslov*, Blaj, 1715¹; *Penticostar*, București, 1700¹; *Psaltire*, Sibiu, 1722¹; *Strastnic*, București, 1713¹ și *Triod*, Blaj, 1780¹ (Diverse 2/1858).

1. Elementele bibliografice ale acestor tipărituri sînt evident greșite, preotul Matheu Pop, cu toată străduința de a consemna anii de apariție ai cărților, dovădindu-se un necunoscător al slovelor-cifre.

2. Corect 1699.

3. Probabil *Mărgăritare*, București, 1746 (BRV, II/93).

XV. CAVNIC, 1 decembrie 1915: *Apostol*, chirilice, vechi; *Apostol*, Blaj, 1913; *Cazanie*, chirilice, veche; *Evanghelie*, Blaj, 1817; *Evanghelie*, București, 1895; *Evhologhion*, Blaj, chirilice; *Evhologhion*, Blaj, 1893; *Evhologhion*, Sibiu, 1849;

Liturghier, Blaj, 1872; *Liturghier*, chirilice, vechi; *Minei*, 2 vol., chirilice, vechi; *Minei*, Blaj, 1912; 2 *Octoihuri*, Blaj, 1792; *Orologhion*, chirilice, vechi; *Penticostar*, chirilice, vechi; *Strastnic*, chirilice, vechi și *Triod*, chirilice vechi (6174/1915).

XVI. CERNEȘTI, 26 aprilie 1857: *Acatistiar*, Blaj, 1753¹, *Apostol*, Blaj, 1814; *Biblia*, tipărită, fără titlu²; *Catavasier*, Blaj, 1753³; *Catavasier*, Blaj, 1759⁴; *Concionariu*, Bălgrad, 1659⁵; *Concionariu la morți*, Blaj, 1784⁶; *Evanghelie*, București, 1760; *Liturghier*, București, 1729; *Liturghier*, Sibiu, 1752⁷; *Minei*, Blaj, 1751; *Molitvelnic*, Blaj, 1784; *Octoih*, Blaj, 1780⁸; *Orologhion mare*, Blaj, 1722⁹; *Penticostar*, Blaj, 1768¹⁰; *Psaltire*, tipărită, fără titlu; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, Blaj, 1771 (1253/1857).

1. Posibil ediția din 1763 (BRV, II/160), preotul citind greșit slova-cifră a zecilor.

2. Probabilă de Blaj, cf. Avram Andea, *op. cit.*

3. Lipsă în BRV și CBRV. Cum în inventarul din 1907 este consemnat un *Catavasier* de Blaj din 1793, nu este exclus ca acestea două să fie identice.

4. Din acest an se cunoaște o ediție de Rîmnic (BRV, IV/75). Întrucît exemplarul în cauză este inventariat după cel de Blaj, este foarte probabil că preotul, din neatenție, a trecut același loc de tipărire.

5. Corect *Chiriocodromionul* de Bălgrad (1699).

6. Samuil Micu, *Propovedanie sau învățături la îngropăciunea oamenilor morți*.

7. Lipsă în BRV și CBRV. Dată evident greșită, prima ediție de Sibiu fiind cunoscută din 1798 (BRV, II/403).

8. Probabil una din edițiile din 1760 sau 1770.

9. Dată evident greșită.

10. Prezența în inventarul din 1907 a unui *Penticostar* de Blaj din 1768 permite, credem, ipoteza unei identități.

Inventarul din 16 decembrie 1907: *Apostol*, chirilice; *Apostol*, latine; *Catavasier*, 1793¹; *Evanghelie*, 1765, sub Maria Tereza cu binecuvîntarea lui Atanasie Rednic¹; *Evanghelie*, 1817, cu binecuvîntarea lui Ioan Bob¹; 2 *Evhologhioane*, chirilice; *Evhologhion*, latine; *Liturghier*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Minei*, 1773, chirilice, vechi²; *Orologhion*, chirilice; *Orologhion*, latine; *Penticostar*, 1768¹; *Psaltire*, 1773¹; *Strastnic*, 1773¹ și *Triod*, 1771¹. Inventarul consemnează că biserica de piatră a fost zidită în 1867, cînd s-a făcut și iconostasul, pereții fiind pictați ulterior de „artistul francez Kárpáty“, „în tinda bisericii la muieri“ aflîndu-se două icoane vechi din lemn ale Mîntuitorului și Fecioarei, aduse din biserica veche (1013/1908).

1. Tipărite la Blaj.

2. Lipsă în BRV și CBRV.

XVII. CETĂȚELE, 12 iulie 1857: *Apostol*, Blaj, 1767; *Carte de predici*, Viena, 1793¹; *Catavasier*, Blaj, 1777; *Ceaslov*, București, 1777; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, vechi, fără titlu; *Liturghier*, Sibiu, 1835; *Minei*, Rîmnic, 1745; *Molitvelnic*, Blaj, 1784; *Octoih*, București, 1709²; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Psaltire mică*, cu titlul ruptă; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, Blaj, 1771. Inventarul consemnează și un antemur sfințit de episcopul Muncaciului Gheorghe Ghenadie Bizánczy iar în despărțămîntul femeilor „un steag mieru, roșiu, albu la pămînt, cu care s-a dus poporul în întîmpinarea împăratului Austriei Francisc Iosif, 1852 august“ (2389/1857).

2. Adică 1744, ediție de Rădăuți, dar preotul, înregistrând succesiv cele două *Catavasiere*, a trecut la ambele Bucureștiul ca loc de tipărire.

3. Corect 1768, dar cartea fiind inventariată după *Triod* se pare că preotul a inversat anii de tipărire a celor două cărți.

4. Corect 1771.

XXXIX. IEUD, biserica „din Deal“, 28 ianuarie 1917; *Apostol*, Iași, 1786¹; *Evanghelie*, Blaj, 1900; *Evanghelie*, București, chirilice; *Evhologhion*, Blaj, 1868; *Evhologhion*, Sibiu, 1849; *Liturghier*, Blaj, 1870; *Liturghier*, Blaj, 1905; *Minei*, Iași, 1736²; *Octoih mic*, Blaj, 1770; *Penticostar*, Iași³; *Strastnic*, Blaj, 1860 și *Triod*, Blaj, 1781⁴ (4861/1917)⁵.

1. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 120 consemnează un *Apostol* de Iași din 1736, preotul citind probabil greșit slova-cifră a zecilor.

2. Ioan Birlea, *op. cit.* înregistrează un *Antologhion* de Rîmnic (1736).

3. *Penticostarul* a înregistrat la Iași, pînă în 1831, două ediții: una din 1753 (BRV, II/123—126) și alta din 1800 (BRV, II/420).

4. Probabil 1771, an sub care este consemnată o asemenea carte de Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 121.

5. După Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 120—122 biserica avea tipăriturile: *Antologhion*, Rîmnic, 1736; *Apostol*, Iași, 1736; *Catavasier*, Blaj, 1824; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Liturghier*, Iași 1759; *Octoih*, Blaj, 1760; *Penticostar*, Iași; *Strastnic*, cu însemnarea cumpărării din 1743 și *Triod*, Blaj, 1771.

Biserica „din Șes“, 22 aprilie 1917: *Apostol*, Iași, 1686¹; *Evanghelie*, Blaj, 1900; 3 *Evhologhioane*, Iași, 1749; 2 *Evhologhioane*, Blaj, 1868; *Liturghier*, Blaj, 1870; *Liturghier*, Blaj, 1905; *Minei*, București, 1782; *Penticostar*, București²; *Strastnic*, Blaj, 1867 și *Triod*³ (4861/1917)⁴.

1. Probabil 1736, cf. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 124.

2. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 126 înregistrează un exemplar din 1743.

3. Probabil de București din 1747, dacă luăm în considerare tipăritura consemnată de Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 126.

4. Zestrea de cărți a bisericii se prezenta astfel după Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 123—126: *Antologhion*, Rîmnic, 1752; *Apostol*, Iași, 1736; *Apostol* rusesc, Lemberg, 1686; *Catavasier*, cu însemnări din 1759 și 1796; *Evanghelie*, București, 1742; *Evanghelie* slavonă, cu însemnare din 1718; *Evanghelie* slavonă, manuscrisă, cu însemnare 1695—1696; *Evhologhion*, Iași, 1749; *Liturghier* slavon, fără titlu; *Liturghier* slavon, manuscris; *Octoih*, Blaj, 1760; *Octoih* slavon, fără titlu; *Penticostar*, București, 1743; *Psaltire*, Sibiu, 1847; *Strastnic*, Blaj, 1753; *Strastnic*, fără titlu, cu însemnare din 1742 și *Triod*, București, 1747.

XL. LĂPUȘ, Parohia I, 1942: *Apostol*, Blaj, 1767; *Apostol*, București; *Biblia*, Blaj¹; *Cazanii și Predice*²; *Evanghelie*, 1765³; 2 *Evhologhioane*, Blaj, unul nou; *Evhologhion*, București; *Evhologhion*, Sibiu; *Liturghier*, Blaj, chirilice; *Liturghier*, Blaj, latine; *Minei*, nou; *Minei*, vechi; *Octoih* mare, București; *Octoih mic*, Sibiu; *Orologhion*, Blaj, latine; *Orologhion*, Sibiu, chirilice; 2 *Psaltiri* chirilice; *Psaltire*, Sibiu, latine; *Strastnic*, Blaj, 1750, chirilice⁴; *Tipic* de București și *Triod*, Blaj, 1791⁵ (3554/1942).

1. 1795.

2. Octavian Șchiau, *op. cit.*, anexă a cartografiat *Cazania* lui Varlaam.

3. Blaj.

4. Ediții la Blaj, din secolul XVIII-lea, ale *Strastnicului* se cunosc din anii 1753 (BRV, II/126) și 1773 (BRV, II/203).

5. Probabil preotul a citit greșit slova-cifră a zecilor, exemplarul de față fiind din 1771.

Lăpuș, Parohia II, 1942: *Apostol*, chirilice, vechi; *Apostol*, latine; *Biblia mare*, veche¹, *Cazanie*, Alba Iulia 1699; *Evanghelie*, București, 1769²; *Evanghelie*, Blaj, 1871; *Evanghelie*, Blaj, 1900; 3 *Evhologhioane*, chirilice; 4 *Evhologhioane*, latine; *Minei mare*, vechi; *Minei*, Rîmnic, 1766, 300 lei; *Octoih mare*, Blaj, 1825; *Octoih mic*, Blaj; *Octoih mic*, Sibiu; *Orologhion*, Blaj, 1890; *Penticostar mare*, Blaj, 1778³ și *Triod*, vechi (3554/1942).

1. Posibil ediția de Blaj.

2. Lipsă în BRV și CBRV, preotul citind probabil greșit anul.

3. Posibil ediția din 1768.

XLII. LEORDINA, 1909: *Apostol*, Blaj, 1773¹; *Catavasier*, stare foarte slabă; *Evanghelie*, Blaj, 1900; *Evanghelie*, Sibiu, 1798, stare slabă²; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Minologhion*, București, 1776; *Orologhion*, Blaj, 1900; *Penticostar*, 1743³; *Psaltire*, stare foarte slabă; *Strastnic*, 1771⁴; *Testamentul Nou*, stare foarte slabă⁵ și *Triod*, 1771⁶ (9997/1909)⁷.

1. Lipsă în BRV și CBRV. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 127 consemnează un *Apostol* de Blaj din 1767.

2. Datare greșită. Se cunoaște, pînă la 1831, o singură ediție de Sibiu a *Evangheliei* din anul 1806 (BRV, II/485). Posibil să fie o ediție de Blaj.

3. Rîmnic. Exemplar consemnat și de Sofron Vlad, *op. cit.*, p. 340.

4. Cartea fiind înregistrată după *Triod*, preotul a trecut din greșeală același an, probabil în loc de 1773.

5. Posibil ediția de Bălgrad din 1648.

6. Blaj.

7. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 127—129 reține următoarele cărți vechi: *Antologhion*, București, 1766; *Apostol*, Blaj, 1767; *Catavasier*, Blaj, 1824; *Cazanie*, Iași, 1643; *Ceaslov*, Iași 1777; *Evanghelie* Blaj, 1776; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Molitvelnic*, Rîmnic, 1747; *Octoih*, fără titlu; *Penticostar*, Rîmnic, 1742; *Psaltire*, 1857 și *Triod*, Rîmnic, 1761.

XLIII. LUCĂCEȘTI, 8 septembrie 1872: *Apostol*, Blaj, 1814; *Catavasier*, stare slabă; *Cazanie*, București, 1732; *Evanghelie*, Blaj, 1765; *Evhologhion*, Sibiu, 1849; *Evhologhion*, vechi; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Minei*; *Octoih mare*, fără titlu; *Orologhion*, vechi; *Penticostar*, Blaj, 1808; *Strastnic*, Blaj, 1753 și *Triod*, Blaj, 1813 (2292/1872).

XLIII. MĂGURENI, 26 decembrie 1907: *Apostol*, chirilice; *Apostol*, latine; *Cazanie*, stare bună; *Evanghelie*, 1844; *Evhologhion*; *Liturghier*, 1870; *Minei*; *Octoih mic*; *Orologhion*; *Penticostar* și *Triod* (1691/1908).

Inventarul din 22 martie 1915: *Apostol*, 1878; *Catavasier*; *Evanghelie*, 1844; *Evhologhion*; *Liturghier*, 1870; *Minei*; *Octoih mare*; *Octoih mic*; *Orologhion*; *Penticostar*; *Strastnic* și *Triod* (6174/1915).

XLIV. MIREȘU MARE, 1907: *Apostol*; *Biblie*¹; *Evanghelie*, Blaj, sub Bob², *Liturghier*, Blaj; *Minei*; *Octoih mare*; *Penticostar*; *Strastnic*; *Triod* și un antemis: sfîntit de episcopul Ioan Bob (2387/1907)².

1. Din vremea episcopului Bob se cunoaște o singură ediție din 1817.
2. Aurel Socolan, *op. cit.*, p. 148 înregistrează un *Catavasier* de Rădăuți din 1774 (recte 1744).

XLV. MOCIRA, 30 decembrie 1857: *Apostol*, București, 1784¹ *Catavasier*, Blaj, 1769; *Catavasier*, Rîmnic, 7258² *Evanghelie*, București, 1760; *Cartea patimilor*, Belgrad, 1753³; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Liturghier*, cu titula sfirtecată; *Minologhion*, Rîmnic, 1752; *Ocitelnă*; *Octoih*, Buda, 1811; *Octoih*, Rîmnic, 1750; *Orologhion*, Blaj, 1786; *Penticostar*, Sibiu 1805; *Psaltire*, fără titlă; *Rugăciuneri*, Blaj, 1757⁴; *Triod*, fără titlă și un antemis rusesc din 1799 (1394/1858).

1. Preotul a trecut inițial Blaj ca loc de tipărire, dar a anulat.
2. Adică 1750.
3. Este de fapt *Strastnicul* de Blaj (1753).
4. *Molitvelnic* (BRV, II/141).

Inventarul din 1908: *Apostol*; *Evanghelie*, chirilice; *Evanghelie*, latine; 4 *Evhologhioane*; *Liturghier*, vechi; *Liturghier*, nou; *Minei*; *Octoih mare*; *Orologhion*; 2 *Penticostare mari*; *Psaltire*; *Strastnic* și *Triod* (3259/1908).

XLVI. MOISEI, Parohia de Jos, 27 ianuarie 1860: *Biblie*, Blaj, 1795; *Carte de învățătură Ucitelnă*; *Catavasier*, București, 1624¹; *Epistolar*, Blaj, 1667²; *Evanghelie*, București, 7258³; *Liturghier*, București, 7255⁴; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Minologhion*, Blaj, 1681⁵; *Octoih*, București, 7255⁶; 2 *Orologhioane*; *Pătimariu (Strajnic)*, Blaj, 1773; *Penticostar*, București, 7251⁷; *Psaltire*; 2 *Rituale*⁸; *Testamentul Nou*, Bălgrad, 1640⁹ și *Triod*, 7255¹⁰ (Diverse 2/1860).

1. De fapt 1724 (BRV, II/22), preotul Andrei Coman citind, ca și în alte cazuri, greșit slova-cifră a sutelor.
2. *Apostol*, Blaj, 1767.
3. 1750.
4. 1747.
5. De fapt 1781.
6. 1747. Lipsă în BRV și CBRV.
7. 1743.
8. Adică *Molitvelnice*.
9. Corect 1648.
10. București, 1747 (BRV, II/102).

Parohia de Sus, 27 ianuarie 1860: *Biblia*, Blaj, 1795; *Carte de învățătură*; 2 *Catavasiere*¹; *Epistolar*, Blaj, 1667²; *Evanghelie*, București, 7258³; *Liturghier*, București, 7255⁴; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Minologhion*, Blaj, 1681⁵; *Octoih*, București, 7255⁶; *Orologhion*; *Pătimariu*, Blaj, 1773; *Penticostar*, București, 7251⁷; *Psaltire*; 2 *Rituale*⁸; *Testamentul Nou*, Bălgrad, 1640⁹; *Triod*, București, 7255¹⁰ și cărți rusești care nu se mai folosesc (Diverse 2/1860)¹¹.

1. Probabil ca un exemplar să fie de București, din 1724, dată fiind marea similitudine de titluri din zestreă bisericilor celor două parohii.

2. Notele de sub nr. 2—10, corespunzătoare diverselor titluri, sînt la fel cu notele titlurilor similare din inventarul anterior, ambele inventare fiind întocmite de același preot Andrei Coman.

11. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 136—137 dă în general pentru biserica din Moisei următoarele cărți: *Antologhion*, Iași, 1726; *Apostol*, Iași, 1756; *Biblia* lui Bob; *Evanghelie*, Blaj, 1765; *Evanghelie*, București, 1750; *Evanghelie*, fără titlu, cu în-

semnare din 1662; *Evanghelie slavonă*, fără titlu; *Liturghier*, Lemberg, 1691; *Minei*, fără titlu și *Minologhion*, Blaj, 1781.

XLVII. NĂNEȘTI, 16 ianuarie 1867: *Alfabeta sufleteșcu*, 2 fl.¹; *Apostol*, legat în piele roșie, 5 fl.; *Apostol*, scris, 2 fl.; *Catavasier*, 80 cr.; *Cazanie pentru sărbători și duminici*, 3 fl.; *Evanghelie*, legată în piele roșie, 6 fl.; *Evhologhion*, 2 fl.; *Liturghier*, vechi, 1 fl.; *Minei*, legat, 6 fl.; 2 *Octoihuri*, 2 fl.; *Orologhion*, vechi, 1 fl.; *Penticostar*, 4 fl.; *Strastnic* și *Triod*, 10 fl. (266/1867)².

1. *Alfavită sufletească* a cunoscut în cultura noastră, pînă la 1831, două ediții: una la Iași în 1755 (BRV, IV/73 și 264) și alta la Sibiu în 1803 (BRV, II/443).

2. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 138—141 consemnează cărțile: *Antologhion*, Rîmnic, 1745; *Apostol*, Blaj, 1766; *Apostol*, 1700, manuscris; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, București, 1759; *Octoih*, București, 1709 (1732); *Paraclitichi (Octoih)*, Iași, 1748; *Penticostar*, București, 1743; *Strastnic*, cu însemnare din 1748 și *Triod*, Blaj, 1800.

XLVIII. NEGREIA, 5 iulie 1857: *Apostol*, Iași, 1756; *Evanghelie*, Rîmnic, 1746; *Liturghier*, Iași, 7267¹; *Minei*, Rîmnic, 1752; *Molitvelnic*, Rîmnic, 7255²; *Octoih*, București, 1709³; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Psaltire*, Rîmnic, 1759⁴ și *Triod*, Buda. 1815⁵ (2389/1857).

1. 1759.

2. 1747.

3. Corect 1732 (BRV, IV/35—37).

4. Lipsă în BRV și CBRV. Probabil este ediția din 1779 (BRV, II/244—245).

5. Lipsă în BRV și CBRV. Posibil să fie ediția din 1816 (BRV, III/157).

XLIX. POSTA, 24 decembrie 1858: *Apostol*, Buzău, 1734¹; *Catavasier*, Blaj, 1777; *Evanghelie*, București, 1746²; *Liturghier*, Blaj, fără an; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Minologhion*, Blaj, 1781; *Molitvelnic*, Blaj, 1787³; *Molitvelnic cu propovedanii*, Blaj, 1815; *Octoih*, Blaj, 1760; *Orologhion mare*, București, 1746; *Penticostar*, Rîmnic 1747⁴; *Strastnic*, Blaj, 1804 și *Triod*, Blaj, 1771 (Diverse 2/1858).

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. Lipsă în BRV și CBRV.

3. Posibil să fie ediția din 1757 sau alta.

4. Lipsă în BRV și CBRV.

L. PRELUCA VECHE, 1913: *Apostol*, Blaj, chirilice; *Apostol*, Blaj, 1911; *Cazanie*, Rîmnic, chirilice; *Evanghelie*, Blaj, 1906; *Evhologhion*, latine; *Liturghier*, Blaj, 1870; *Liturghier*, Sibiu, 1835; *Minei*, Blaj, chirilice; *Octoih mare*, Blaj, chirilice; *Penticostar*, Blaj, chirilice, stare slabă; *Scriptură*, chirilice, lipsă primele foi¹; *Strastnic*, lipsă primele foi și *Triod*, Blaj, stricat (6642/1913).

1. Posibil ediția de la Blaj din 1795.

LI. PRISLOP, 8 noiembrie 1858: *Apostol*, Blaj, 1767; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Catavasier*, București, 1744¹; *Cazanie*, Bălgard, 1699; *Ceaslov*, Blaj, 1778; *Ceaslov*, București, 1745¹; *Evanghelie*, București, 1784²; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Liturghier*, București, 1733; *Minei*, București, 1745³; *Molitvelnic*, Blaj, 1747⁴; *Molitvelnic*, București, 1747; *Octoih*, București, 1746; *Octoih*, Sibiu, 1709⁵; *Penticostar*, București, 1743; *Predica lui Sigismund Pap*, Pesta, 1847; *Propovedanie*, Blaj, 1784⁶; *Psaltire*, Blaj, fără an; *Psaltire mică*, București, 1736⁷; *Strastnic*, Blaj, fără an și *Triod*, București, 1746 (Diverse 2/1858).

1. Din acești ani avem ediții de Rădăuți (BRV, II/79 și 85—86) sau de Rîmnic (BRV, II/84—85).
2. Dacă anul este corect, avem o ediție de Rîmnic (BRV, II/289—290).
3. Din acest an avem *Antologhionul* de Rîmnic și de Rădăuți.
4. Probabil ediția din 1757.
5. Ediții de Sibiu se cunosc numai din anii 1808, 1826 și 1830.
6. De Samuil Micu.
7. Din acest an se cunoaște o ediție de Rîmnic (CBRV:20).

LII. ROMĂNEȘTI, 10 noiembrie 1858: *Cazanie*, Bălgrad, 1699; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Minei*, Rîmnic, 1745; *Molitvelnic*, București, 1729; *Octoih*, Blaj, 1825; *Penticostar*, Blaj; *Predica* lui Sigismund Pap, Pesta, 1847 și *Triod*, Blaj, 1781¹ (Diverse 2/1858).

1. Probabil ediția din 1771.

LIII. RONA DE JOS, 19 mai 1918: *Apostol*, Blaj; *Catavasier*, Buda, 1818; *Ceaslov*, Sibiu; *Evanghelie*, Sibiu, 1844; *Liturghier*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Minei*, Blaj, *Noul Testament*, Bălgrad¹; *Penticostar*, Blaj; *Psalmii lui David*, Sibiu, 1857 și *Viața Sfinților*, Gherla, 1877 (958/1918)².

1. 1648.
2. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 154—157 consemnează cărțile: *Antologhion*, Blaj, 1766; *Apostol*, Blaj, 1766; *Apostol*, Kiev, 1639 în slavonă; *Evanghelie*, Blaj, 1776; *Evanghelic*, Rîmnic, 1746; *Evanghelie slavonă*, fără titlu; *Evhologhion*, fără titlu; *Liturghier slavon*, 1629; *Molitvelnic slavon*, fără titlu, cu însemnare din 1755; *Noul Testament*, Bălgrad, 1648; *Penticostar*, Blaj, 1768 și *Triod*, Blaj, 1771.

LIV. RUȘOR, 13 februarie 1910; *Apostol*, chirilice; 2 *Cazanii*, chirilice; *Evanghelie*, chirilice; *Evhologhion*, chirilice; *Liturghier*, sub Bob¹; *Minei*, chirilice; *Octoih mare*; *Octoih mic*; *Orologhion*, chirilice; *Penticostar*, chirilice; *Strastnic*, chirilice și *Triod*, chirilice (3896/1910).

1. Ediție de Blaj din 1807 sau 1817.

LV SARASAU, 2 octombrie 1915: *Cărticele de rugăciuni*, chirilice; *Evanghelie*, București, 1895; *Evanghelie*, chirilice; *Evhologhion*; *Evhologhion*, chirilice; *Liturghier*; *Octoih mare*, chirilice; *Octoih mic*, latine; *Orologhion*, nou; *Penticostar*; *Strastnic* și *Triod* (6195/1916).

LVI. SATULUNG, 27 ianuarie 1859: *Apostol*, Rîmnic, 1747; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Evanghelie*, București, 1760; *Liturghier*, București, 1729; *Minei*, manuscris; *Minologhion*, Blaj, 1838; *Molitvelnic*, Blaj, 1757; *Octoih*, manuscris; *Octoih*, Blaj, 1770; *Penticostar*, Rîmnic, 1743 și *Strastnic*, Blaj, 1804 (Diverse 2/1858)¹.

1. Ulterior la biserică a ajuns un *Apostol* de Iași (1756), cf. Aurel Socolan, *Circulația cărții vechi românești în nord-vestul Transilvaniei*, în *Marmația*, I(1969), p. 31.

LVII. SĂCĂLĂȘENI, 27 decembrie 1858: *Apostol*, Rîmnic, 1737¹; *Biblia*, Blaj, 1795; *Catavasier*, București, 1724; *Cazanie*, București, 1799²; *Evanghelie*, București, 1723; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Minologhion*, Rîmnic, 1747¹; *Molitvelnic*, București, fără an; *Molitvelnic*, Rîmnic, 1783³; *Octoih mare*, București, fără an; *Orologhion*, Blaj, 1766; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Propovedanie*, Blaj, 1784; *Psaltire*; *Strastnic* legat cu *Triod* de Rîmnic, 1731 (Diverse 2/1858).

1. Lipsă în BRV și CBRV. *Apostolul* și *Minologhionul* fiind inventariate succesiv, e posibil ca preotul să fi inversat anii. Avem „*Apostolieriu*, Rîmnic, 1737; *Minologhion*, Rîmnic, 1747“, cînd, în realitate, *Apostolul* este din 1747 și *Minologhionul* (*Antologhionul*) din 1737.

2. Lipsă în BRV și CBRV.

3. Dacă locul tipăririi este corect, probabil avem ediția din 1793.

LVIII. SĂLIȘTEA DE SUS, beneficiul inferior, 1 februarie 1907: *Apostol*, Blaj, 1768, sub Maria Tereza¹; *Catavasier*, Blaj, 1762; *Evanghelie*; *S. Scriptură*; *Minei*, Blaj, 1751, sub Iosif II²; *Molitvelnic*, Sibiu, 1849; *Octoih mare*, Blaj, 1776³; *Penticostar*, 1768, sub Maria Tereza⁴; *Strastnic*, Blaj, 1773; *Triod*, Blaj, 1890 și *Triod*, București, 1656⁵ (2385/1907)⁶.

1. Posibil ediția din 1767.

2. Corect 1781.

3. Probabil din 1770, cf. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 166.

4. Blaj.

5. Anul evident greșit, cunoscîndu-se ediții de București numai din secolul al XVIII-lea. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 166 dă un exemplar din 1747.

6. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 165—166 consemnează: *Apostol*, Blaj, 1766; *Biblia*, Blaj, 1795; *Catavasier*, Blaj, 1824; *Evanghelie*, București, 1743; *Evhologhion*, Sibiu, 1849; *Liturghier*, Blaj, 1775; *Minologhion*, Blaj, 1781; *Octoih*, Blaj, 1770; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Penticostar*, București, 1743; *Strastnic*, fără titlu; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, București, 1747.

LIX. SĂLNITĂ, 30 decembrie 1858: *Cazanie*; *Ceaslov*, 1758¹; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Molitvelnic*, Blaj, 1798²; *Octoih*; *Penticostar*, Blaj, 1638³; *Psaltire* și *Triod*, Buda, 1812⁴ (Diverse 2/1858).

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. Lipsă în BRV și CBRV.

3. Posibil să fie ediția din 1768.

4. Ediție de Buda, pînă la 1831, a *Triodului* se cunoaște doar din 1816 (BRV, III/157).

Inventarul din 26 iulie 1908: *Apostol*, Blaj, 1790¹; *Ceaslov*, fără an; *Evanghelie*, Blaj, 1817; *Liturghier*, Blaj, 1785¹; *Minei*, fără an; *Molitvelnic*, București, 1761¹; *Octoih mare*; *Octoih mic*, Sibiu, 1860; *Penticostar mare*, Blaj, 1794¹; *Strastnic*, Buda, 1856 și *Triod*, Buda, 1856². Mai este consemnată o cruce de argint de China și două antemise, unul sfințit la 1811 de episcopul Ioan Bob, altul la 1858 de Ioan Alexi (7737/1908).

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. Probabil din 1816.

LX. SĂPIIA, 24 decembrie 1858: *Apostol*, manuscris; *Evanghelie*, București, 1750; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Molitvelnic*, Bălgrad, 1689 și *Octoih*, Blaj, 1783 (Diverse 2/1858).

LXI. SIGHETU MARMAȚIEI, 10 iulie 1857: *Apostol*, 1774, Țara Românească¹; *Catavasier*, 1750²; *Cazanie*, Alba Iulia, 1679³; *Evanghelie*, București, 1760; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Minei*, Rîmnic, 1707⁴; *Molitvelnic*, București, 1729; *Octoih*, Rîmnic, 1763; *Orologhion*, Tîrgoviște, 1723⁵; *Penticostar*, București, 1776⁶; *Propovedanie*, Blaj, 1784 și *Triod*, București, 1775⁷ (1377/1857)⁸.

1. București.
2. Râmnic.
3. Corect 1699.
4. Lipsă în BRV și CBRV.
5. Posibil să fie ediția din 1715.
6. Lipsă în BRV și CBRV.
7. Lipsă în BRV și CBRV.
8. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 180 consemnează: *Acatist*, Buda, 1845; *Apostol*, Blaj, 1814; *Evanghelie*, Blaj, 1817; *Liturghier*, Blaj, 1807; *Liturghier*, Sibiu, 1814 și un *Minci*, Blaj, 1838, cărți la care s-a adăugat donația episcopului Vancea: *Octoih*, Blaj, 1825; *Polunoștință*, fără titlu; *Strastnic*, Blaj, 1817 și *Triod*, Blaj, 1813.

LXII. SLĂTIOARA, 1913: *Antologhion (Minei)*, Iași, 1755; *Apostol*, Iași, 1756; *Ceaslov*, vechi; *Ceaslov*, Sibiu, 1900; *Evanghelie*, Blaj, 1900; *Evanghelie*, București, 1749¹; *Evhologhion*, Blaj, 1784; *Evhologhion*, Iași, 1749; *Evhologhion*, Blaj, 1893; *Liturghier*, Blaj, 1756; *Liturghier*, Blaj, 1905; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Octoih mic*, Blaj, 1907; *Octoih mic*, Sibiu, 1866; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Strastnic*, Blaj, 1733² și *Triod*, Blaj, 1700³ (4194/1913)⁴.

1. Lipsă în BRV și CBRV.
2. Din 1753, după datele lui Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 192.
3. Din 1800, după Ioan Bîrlea, *op. cit.*
4. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 187—192 dă cărțile: *Antologhion*, Iași, 1755; *Apostol*, Iași, 1756; *Evanghelie*, București, 1761; *Evhologhion*, Blaj, 1784; *Evhologhion*, Iași, 1744; *Liturghier*, Blaj, 1756; *Octoih*, fără titlu, cu însemnare din 1761; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Strastnic*, Blaj, 1753 și *Triod*, Blaj, 1800.

LXIII. SUCIU DE SUS, 19 iunie 1870: *Apostol*, Blaj, 1802; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Chiriacadromion*, București, 1732; *Evanghelie*, București, 1760; *Liturghier*, Blaj, 1775; *Minologhion*, Blaj, 1781; *Molitvelnic*, Blaj, 1784; *Molitvelnic*, București, 1786¹; *Orologhion*, fără titlu; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Strastnic*, Blaj, 1753; *Triod*, Blaj, 1800 și un iconostas făcut în 1798 (490/1872).

1. Lipsă în BRV și CBRV.

LXIV. ȘOMCUTA MARE, 15 februarie 1859: *Apostol*, Blaj, 1782¹; *Biblia*, Blaj, 1793²; *Catavasier*, Blaj, 1769; *Cazanie*, 1643, Moldova; *Evanghelie*, Blaj, 1765; *Liturghier*, Blaj, 1785³; *Liturghier*, vechi; 2 *Minologhioane*, Blaj, 1781; *Molitvelnic cu propovedanie*, Blaj, fără an; *Octoih mare*; *Octoih mic*, Blaj, 1770; *Orologhion*, Blaj, 1786; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Strastnic*, București, fără an; *Strastnic*, București, 1726; *Triod*, Blaj, 1746⁴ și *Triod*, Blaj, 1800 (Diverse 2¹/1858)⁵.

1. Lipsă în BRV și CBRV.
2. Corect 1795.
3. Posibil din 1775.
4. Dacă anul este corect, avem o ediție de București.
5. Dariu Pop, *op. cit.*, p. 84—85 reține dintre cărțile cu însemnări ale bisericii un *Octoih mare*, neidentificat, cu însemnare din 13 august 1777; *Penticostar*, Blaj, 1768 și *Minologhionul*, Blaj, 1781. N. Iorga în *Scrisori și inscripții ardelenice și maramureșene*, București, 1906, p. 189—190 consemnează un *Apostol*, 1802; *Catavasier*, 1769; *Ceaslov*, 1786 legat la 1840; *Evanghelie*, 1765; *Evhologhion*, Blaj, 1784; *Minologhion*, 1781 și *Octoih*, sec. 17.

LXV. ȘURDEȘTI, 11 iulie 1857: *Apostol*, Rîmnic, 1747; *Carte de predici*, Bălgrad, 1699; *Carte de predici*, Țara Românească, sub Mihai Racoviță și mitropolitul Neofit, 7250¹; *Catavasier*, București, 1724; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Evanghelie*, București, 1742; *Liturghier*, Sibiu, 1798; *Liturghier*, fără titlu; *Minei*, Blaj, 1781; *Molitvelnic*, București, 1722; *Octoih*, Blaj, 1783; *Octoih*, București, 1701²; *Penticostar*, Rîmnic, 1743; *Psaltire*, fără titlu; *Triod*, Iași, 1747 și un antemis sfînțit de episcopul Muncaciului (2389/1857).

1. *Cazaniile* lui Ilie Miniat, București, 1742.
2. Lipsă în BRV și CBRV.

În arhiva parohială sînt consemnate: *Biblia*, Blaj, 1795; *Compendium medicinae pastoralis* de dr. Hakkel; *Margaritariu—Predicile S. Ioan Gură de Aur*, București, 1746; *Matrica cetățenilor*, 1798 și *Pravila*, Tîrgoviște, 1650¹ (2389/1857).

1. *Îndreptarea legii*, 1652.

LXVI. TĂUȚII DE JOS, 18 ianuarie 1908: *Apostol*, vechi; *Catavasier*; *Evanghelie*, nouă; *Evanghelie*, veche; *Evhologhion*, nou; *Evhologhion* vechi; *Liturghier*, nou; *Liturghier*, vechi; *Minei*, vechi; *Octoih mare*; *Penticostar mare*, vechi; *Psaltire*, nouă; *Psaltire*, veche; *Strastnic*; *Triod*, nou și *Triod*, vechi, toate legate (1693/1908)¹.

1. Darius Pop, *op. cit.*, p. 90 dă un *Ceaslov*, neidentificat, cu însemnare din 1757 și un *Penticostar* de București din 1743.

LXVII. UNGURENI, 1911: *Apostol*, *Cazanie pe sărbători și duminici*, *Evanghelie*, *Minei*, 2 *Molitvelnice*, *Octoih mic*, *Penticostar*, 2 *Psaltiri*, *Strastnic* și *Triod* (5496/1911)¹.

1. Sofron Vlad, *op. cit.*, p. 340 și 344 înregistrează un *Penticostar* din 1743 și un *Triod* din 1731, ambele de Rîmnic.

LXVIII. VAD, com. Copalnic-Mănăstur, 20 februarie 1910: *Apostol*, chirilice; *Apostol*, latine; *Cazanie*, veche; *Cazanie*, nouă; *Evanghelie*, Blaj, 1900; *Liturghier*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Evhologhion*; *Octoih mare*, vechi; *Penticostar*, chirilice; *Penticostar*, latine; *Strastnic* și *Triod* (3896/1918)¹.

1. Atanasie Popa, *Biserica de lemn din Vad (jud. Satu Mare)*, în *ACMIT*, I(1930), p. 397—398 dă următoarele cărți: *Catavasier*, București, 1724; *Cazania* lui Varlaam; *Evanghelie*, Blaj, prima ediție de prin 1750 (recte 1765); *Octoih*, Blaj, 1770; *Penticostar*, București, 1743; *Triod*, Blaj, 1771 și *Triodul mic*, București, 1726, plus alte tipărituri de Sibiu și Blaj din sec. al XIX-lea.

LXIX. VAD, com. Vadu Izei, 26 noiembrie 1866: biserica de lemn construită la 1710 avea un *Apostol*, nou, 6 fl.; *Catavasier*, foarte vechi, 80 cr.; *Evanghelie*, cumpărată cu 12 fl.; *Liturghier*, vechi, 1 fl. 20 cr.; *Minei*, vechi; 2 fl.; *Octoih*, învechit, 1 fl.; *Orologhion*, vechi, 1 fl. 50 cr.; *Penticostar*, nou, 7 fl. 60 cr.; *Strastnic* și *Triod*, legate împreună, 14 fl. (133/1867)¹.

1. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 199—200 consemnează: *Antologhion*, Blaj, 1838; *Apostol*, Sibiu, 1851; *Catavasier*, Blaj, 1776 (cumpărat la 1782); *Octoih*, Blaj, 1752; *Penticostar*, fără titlu; *Polustav*, Buda, 1807 și *Psaltire*, Sibiu, 1791.

LXX. VALEA CHIOARULUI, septembrie 1857: *Alfavită sufletească*, Sibiu, 1803; *Apostol*, București, 7251 (1743); *Biblie*, Blaj, 1795; *Carte despre deșertăciuni*,

Blaj, 1805¹; *Liturghier*, Blaj, 1756; *Minologhion*, manuscris; *Molitvelnic mic*, Blaj, 1757; *Molitvelnic*, Sibiu, 1849; *Octoih*, Blaj, 1770; *Octoih*, București; *Orologhion*, Blaj; *Predica lui P. Maior*, Pesta, 1810; *Psaltire*, Blaj, 1770² și *Tilcul Evangheliilor sau Cazania*, București (Diverse 2/1858).

1. Ioan Bob, *Carte de învățăături creștinești despre deșertăciunea...*
2. Lipsă în BRV și CBRV. Posibil să fie ediția din 1780.

Inventarul din februarie 1859 este identic cu cel din 1857, consemnându-se în plus *Evanghelia* de Blaj din 1776 împrumutată de la Bercheșoia (Diverse 2/1858).

Inventarul din 17 mai 1912 cuprinde: 2 *Apostoliere*; *Evanghelie*, chirilice; *Evhologhion*; *Liturghier*, latine; *Minei*; *Octoih mare*; *Octoih mic*; *Orologhion*; *Penticostar*; *Psaltire*, veche și *Triod* (6429/1912).

LXXI. VALEA PORCULUI, 1867: *Apostol*, vechi, 4 fl. 70 cr.; *Catavasier*, vechi, 1 fl. 60 cr.; *Evanghelie*, veche, 5 fl.; *Liturghier*, vechi, 3 fl.; *Minei*, vechi, 8 fl.; *Minei*, scris, defectuos, 1 fl.; *Negotianu*, vechi, 4 fl. (?); *Octoih*, vechi, 1 fl. 50 cr.; *Orologhion*, vechi, 1 fl. 20 cr.; *Penticostar*, vechi, 6 fl.; *Psaltire*, veche, 80 cr.; *Strastnic*, vechi, 5 fl. 50 cr.; *Triod*, vechi, 7 fl. și 25 icoane de Nicula (133/1867)¹.

1. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 200—201 consemnează: *Apostol*, Blaj, 1767; *Ceaslov*, Blaj, 1678; *Evanghelie*, București, 1750; *Liturghier*, București, 1747; *Minologhion*, Blaj, 1781; *Octoih*, București, 1746; *Penticostar*, Sibiu, 1805; *Strastnic*, Blaj, 1773 și *Triod*, Blaj, 1771.

LXXII. VĂLENI, com. Călinești, 30 octombrie 1913. Biserica de lemn adusă din Cuhea înainte de 1807 avea: *Apostol*, *Catavasier*, *Evanghelie*, *Evhologhion*, *Liturghier*, *Minei*, 2 *Octoihuri*, *Orologhion*, *Penticostar*, *Psaltire*, *Strastnic* și *Triod* (11861/1913)¹.

1. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 201—204 consemnează: *Antologhion*, Rîmnic, 1745; *Catavasier*, Blaj, 1793; *Catavasier*, București, 1742; *Evhologhion*, București, 1722; *Liturghier*, Blaj, 1756; *Molitvelnic*, Bălgrad, 1684; *Octoih*, București, 1720; *Penticostar*, Rîmnic, 1743; *Psaltire*, Rîmnic, 1764 și *Triod*, București, 1747.

LXXIII. VĂRAI, 3 iunie 1913: *Apostol*, chirilice; *Cazanie*; *Evanghelie*, 1900; *Evhologhion*, chirilice; *Evhologhion*, latine; *Liturghier*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Minei*, slab; *Octoih*; *Penticostar*; *Strastnic* și *Triod* (6644/1913)¹.

1. Darius Pop, *op. cit.*, p. 100—101 reține *Cazania* de Bălgrad (1699) și un *Ceaslov* de Blaj (1766).

LXXIV. VIMA MARE, 28 mai 1913: *Evanghelie*, chirilice; *Liturghier*, latine; *Minei*, slab; *Molitvelnic*; *Octoih mare*; *Penticostar* și *Triod* (6654/1913).

LXXV. VIMA MICĂ, 31 decembrie 1858: *Apostol*, *Evanghelie*, *Liturghier*, *Minologhion*, *Molitvelnic*, *Octoih*, *Penticostar* și *Strastnic* (Diverse 2/1858).

LXXVI. VIȘEU DE JOS, 29 ianuarie 1860: *Biblia*, 2 *Catavasiere*, 2 *Ceasloave*, *Epistolarium* (*Apostol*), *Evanghelie*, *Liturghier*, *Minei*, 2 *Octoihuri*, *Penticostar*, *Psaltire*. *Strastnic* cu *Triod* și *Testamentul Nou*¹ (Diverse 1860)².

1. Probabil ediția de Bălgrad (1648).

2. Ioan Birlea, *op. cit.*, p. 205—207 înregistrează: *Antologhion*, Rîmnic, 1745; *Apostol*, Buzău, 1743; *Biblia*, Blaj, 1795; *Catavasier*, 1768; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Chiriadromion*, Bălgrad, 1699; *Evanghelie*, București, 1742; *Evhologhion*, Iași,

1744; *Liturghier*, Blaj, 1817; *Liturghier*, Iași, 1759; *Octoih*, cu însemnări din 1757 și 1768; *Penticostar*, Rîmnic, 1743 și *Triod*, Iași, 1747.

LXXVII. VIȘEU DE MIJLOC, 20 august 1909: *Apostol*, Blaj, 1763¹; *Catavasier*, Blaj, 1824; *Evangelhie*, București, 1760; 2 *Evhologioane*, Blaj, 1784; *Evhologhion*, latine; *Liturghier*, Blaj, 1812²; *Minei*, București, 1753¹; *Octoih mare*, București, 1753¹; *Octoih mare*, Buda, 1811 și *Orologhion*, București, 1753² (8385/1909)³.

1. Lipsă în BRV și CBRV.

2. CBRV/35—37 înregistrează o ediție posibilă dintre 1750—1775, după un exemplar al lui Gh. Lazăr. Dacă anul *Ceaslovului* de față este corect, atunci avem o precizare utilă pentru BRV.

3. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 207—212 consemnează: *Antologhion*, Rîmnic, 1745; *Apostol*, Blaj, 1766; *Biblia*, Blaj, 1795; *Catavasier*, Blaj, 1768; *Ceaslov*; *Evangelhie*, 1645; *Evangelhie*, București, 1760; *Evhologhion*, Blaj, 1782; *Noul Testament*, Bălgrad, 1648; *Penticostar*, Blaj, 1768; *Strastnic*, Blaj, 1753; *Strastnic*, Blaj, 1773 și 2 *Trioduri*, Blaj, 1771.

LXXVIII. VIȘEU DE SUS, 1 martie 1911: *Apostol*, Blaj, 1767; *Evangelhie*, Blaj, 1776; *Evangelhie*, Blaj, 1817; 2 *Evhologioane*, foarte vechi; *Evhologhion*, Blaj, 1868; *Liturghier*, Blaj, 1870; *Liturghier*, Sibiu, 1862; *Minei* și *Strastnic*, legate împreună, București, 1745¹; *Octoih*, vechi; *Orologhion*, Neamț, 1874; *Penticostar*, Blaj, 1778²; *Psaltire* și *Triod*, București, 1756³ (4441/1911)⁴.

1. Probabil *Mineiul* este de Rîmnic din 1745, iar *Strastnicului* de București nu-i este dat anul, fiind legate împreună.

2. Corect 1768, cf. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 214.

3. Lipsă în BRV și CBRV.

4. Ioan Bîrlea, *op. cit.*, p. 213—214 consemnează: *Antologhion*, Rîmnic, 1745; *Apostol*, Blaj, 1757; *Ceaslov*, Neamț, 1874; *Ceaslov*, Rădăuți, 1745; *Evhologhion*; *Liturghier*, Blaj, 1776; *Liturghier*, Sibiu, 1862; *Octoih*; *Penticostar*, Blaj, 1768 și *Triod*, București, 1747.

AVRAM ANDEA — SUSANA ANDEA

DONNÉES CONCERNANT LE LIVRE ROUMAIN ANCIEN DU DÉPARTEMENT DE MARAMUREȘ

(Résumé)

Les auteurs présentent le résultat partiel de la recherche portant sur la diffusion du livre roumain ancien du département de Maramureș, du Nord de la Transylvanie. Dans ce but on a utilisé les données de 94 inventaires d'église de 78 localités.

Les données de ces inventaires démontrent que le livre roumain ancien, imprimé dans les Principautés Roumaines jusqu'en 1830, est répandu dans toutes les provinces habitées par les Roumains, les frontières politiques ne pouvant pas empêcher sa circulation. Pour les besoins de l'église, le livre nécessaire au culte religieux a été procuré des imprimeries de Jassy, de Rădăuți et du Monastère de Neamț (Moldavie), de Bucarest, de Snagov, de Rîmnic, de Buzău et de Tîrgoviște (Valachie), de Bălgrad (Alba Iulia), de Blaj et de Sibiu (Transylvanie), de Buda et de Pesta (Hongrie) et de Vienne de la monarchie autrichienne.

L'interprétation complexe des matériaux présentés analytiquement, sous forme de registre alphabétique des localités inventariées, va être réalisée dans une prochaine étude concernant le livre roumain ancien du Nord-Ouest de la Transylvanie.